

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARNING BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Navruzbek Zarifovich Niyatov

SamISI, Menejment kafedrası assistent-stajyori

Annotatsiya: *Mazkur maqolada hozirgi vaqtda iqtisodiyotning transformatsiyalashuvi sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalarini doimiy tarzda barqaror rivojlanish hamda xizmat ko'rsatish intensivligi ta'minlashda samaradorlikni oshirishning ijtimoiy – iqtisodiy mexanizimni takomillashtirish alohida dolzarb masala hisoblanadi.*

Kalit so'zlar: *xizmat, xizmat ko'rsatish, raqamli iqtisodiyot, samaradorlik.*

KIRISH

Xizmat ko'rsatish sohasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi o'z mazmuniga ko'ra turmush farovonligi va uning sifatini oshirish, zamonaviy tarmoqlarning shakillanishi bilan bog'liq bo'lgan inson kapitalini rivojlantirish uchun maqbul shart-sharoitlarni yaratish, mexnat taqsimotining nisbatan yuqori darajasini ta'minlash bo'yicha xo'jalik faoliyatning turli yo'nalishlarini qamram oladi. Shunga ko'ra, xizmati ko'rsatish korxonalari faoliyatining samaradorligini oshirish hamda ular faoliyatining ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirishda mehnat jarayonlari intensivligi va mehnat unumdorligi oshirish, resuslardan samarali foydalanish, mehnat salohiyatini samaradorligini ta'minlash, ko'rsatilayotgan xizmatlar sifati va natijadorligini oshirish, iste'molchilarning talab va ehtiyojlarini to'liqroq qondirish bilan bog'liq masalalar soha rivojlanishining muhim muammolari hisoblanadi. Shuningdek soha korxonalarining xalqaro bozorlardagi xizmatlar sifati va raqobatbardoshligini oshirish hamda xizmatlar eksporti hajmini ko'paytirish respublikamizda iqtisodiy o'sishga erishishda muxim ahamiyatga ega.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Q.X.Abdurahmonov, SH.R.Xolmo'minov, A.B.Hayitov, A.M Akbarov. Xodimlarni boshqarish nomli o'quv qo'llanmasidan korxona va tashkilotlarni shakillantirish inson omili, xodimlarni va inson resuslarni boshqarish strategiyasi, xodimlar bilan ishlashni boshqarish, xodimlarning xizmat-kasb jihatidan o'sib borishni boshqarish, kadrlar tizimidagi yangiliklarni boshqarish, xodimlar xafsizligini boshqarish, xizmat martabasini boshqarish, boshqaruv xodimlari mehnatini tashkil etish kabi bir qator muomalar yoritib berilgan. Iqtisodiy adabiyotlarda menejment nazariy asoslari va amaliy masalalari xorijiy va mamlakatimiz olimlaridan Otamuradov S., Popadyuk T. G. Kruglova N. Yu., Kruglov M.I., Kliff Baumen, Michael A., Paul Trott, Pervaiz Ahmed, Charles Shepherd, Yoldoshev N.Q., Akbarxodjayeva Z.Z., Nazarova G.G, Salixova N.M., Axmedov I.A., Ismailova N.S., Umarxodjayeva M.G., Abdullayev A.M., Fattaxov A.A, Karimova V.A., Zaynutdinova M.B.,

Nazirova E.Sh., Sodiqova Sh.Sh. Qosimova M.S., Xodiev B.Yu., Samadov A.N., Muxitdinova U.S. kabilarning ilmiy ishlarida korib chiqilgan.

Asosiy qism Iqtisodiy o'sish, servis iqtisodiyoti rivojlanishi, xizmat ko'rsatish sohasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini, xizmatlar sifati va raqobatbardoshligini oshirishi omillari, zamonaviy xizmat ko'rsatish jarayonlarini takomillashtirish, ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarni tartibga solish, iqtisodiy samaradorlikni oshirish omillari, zamonaviy xizmat ko'rsatish tarmoqlarini rivojlantirish, mexnat unumdorligini o'sishi, personalning innovatsion rivojlanishi bilan bog'liq.

"Xizmat" tushunchasining aniqroq ta'rifini keltiradigan bo'lsak, bizningcha, "xizmat uni bajaruvchi va iste'molchi o'rtasidagi bevosita o'zaro aloqalrning natijasi bo'lib iste'molchining talabini qondirish bo'yicha bajaruvchining foydali faoliyatida yuzaga keladigan iqtisodiy munosabatlardir " ta'kidlash kerakki, xizmat tushunchasini ko'rib chiqishda xizmatlar bozorini davlat tomonidan tartibga solishning muhim vositalaridan biri sifatida xizmatlarni standartlashtirishga alohida e'tibor qaratadi. Xizmat ko'rsatishda standartlar kimyoviy tozalash, kir yuvish, mexmoxona biznesi, aloqa, sug'urta, bank, savdo, transport xizmatlari, avtomobillarga xizmat ko'rsatish kabi sohalarda qo'llanishi mumkin.

Natija va tahlil: Xizmatlar bozorida talab va taklif muvofiqligini ta'minlash ta'moyili. Xizmatlar bozorida talabning barqarorligi sharoitida xizmatlarni saqlash muhim hisoblanmaydi. Biroq talabning o'zgarib borishi natijasida korxonaning xizmat ko'rsatishi va faoliyatining rentebelligi bilan bog'liq qiyinchiliklar va muomolar yuzaga keladi. Xizmatlar bozorini rivojlantrishning transversallik tamoyili. Ushbu tamoyil xizmat ko'rsatish sohasida infratuzilmaviy va institutsional cheklovlarni bartaraf etish, hududiy iqtisodiy munosabatlarni rivojlantrish bo'yich maqsadli dasturlarni ishlab chiqarish hamda realizatsiy qilish, xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantrishda an'analar va innovatsiyalarninig integratsiyasini ta'minlash kabilarini o'z ichiga oladi.

Xulosa va takliflar. Xizmat ko'rsatish sohasi korxonalarining menejerlari uchun muhim muammo – bu samaradorlik hisoblanadi. Shunga ko'ra, mehnat unumdorligini oshirish – bu ham davlat darajasida, ham korxona darajasida belgilanadigan muhim maqsad hisoblanadi. Ta'kidlash mumkinki, mehnat unumdorligini oshirmasdan samaradorlikni oshirish bu qoniqarsiz natijalarga erishishning ancha oson yo'llarini topishning o'zginasidir. Xizmat ko'rsatish sohasida mehnat unumdorligini oshirish vazifasi nafaqat uning oshishi, balki ko'p jihatdan rahbariyatning harakatlari natijasi bo'lib hisoblanadigan baholash bilan ham bog'liq bo'ladigan o'ziga xos murakkabliklarni namoyon qiladi.

Xizmat ko'rsatish sohasidagi yana bir muhim o'ziga xos xususiyatlardan biri shundan iboratki, bunda ko'plab xizmatlarni ko'rsatish mulkchilik huquqlarining o'rin almashuviz va xizmatlarning iste'molchilari hamda ishlab chiqaruvchilari o'rtasidagi munosabatlarning o'zgarishisiz amalga oshirilishidir.

Ko'plab xizmatlar moddiylashgan bo'lmagani va nomoddiy qiymatliklar bilan munosabatlarga egaligi sababli buyumlarga bo'lgan mutlaq huquq kabi mulkchilik

huquqi ham an'anaviy, tipik xizmatlarning nomoddiy, ko'zga ko'rinmaydigan tabiati bilan bog'liq bir qancha murakkabliklarga duch keladi. Xizmat ko'rsatish sohasida ko'pchilik vaziyatlarda nisbiy huquq, ya'ni bir tomondan, ishlab chiqaruvchining iste'molchiga talablari huquqi va ishlab chiqaruvchiga nisbatan iste'molchilarning majburiyatlari, ikkinchi tomondan esa iste'molchining ishlab chiqaruvchiga nisbatan talablari huquqi va ishlab chiqaruvchining iste'molchiga nisbatan majburiyatlari amal qiladi. Xizmatlarni ishlab chiqarishning moddiy shart-sharoitlariga mulk huquqi muayyan darajada iste'molchining huquqlari bilan cheklanadi va bu yerda nozik huquqiy munosabatlar rivojlanadi. Ular iste'molchiga yetkazilgan ziyon o'rnini qoplash majburiyati xizmatlarni ko'rsatuvchining yoki mulk egasining zimmasiga yuklatilishini ko'zda tutib, bunda xavfsizlik talablariga yetarlicha darajada rioya qilmaslik anchagina zarar keltirishi mumkin bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

- 1.Баринов Н.А. Указ. Соч. – С. 17.
- 2.Бурменко Т.Д. Сфера услуг: экономика: учебное пособие / Т.Д. Бурменко, 3.Н.Н. Даниленко, Т. А. Туренко; под ред. Т.Д. Бурменко. – Москва: КНОРУС, 2007. – 328 с.
- 3.Веснин В.Р. Управление персоналом. Теория и практика. – Москва: Проспект, 2011. – 688 с.
- 4.Q.X.Abdurahmonov,SH.R.Xolmo'minov, A.B.Hayitov,A.M Akbarov. Xodimlarni boshqarish.Darslik.T.O'zbekiston yozuvchilar uyishmasi Adabiyot jamg'armasi nashiryoti,2005,240 b,
5. Managing with Systems Thinking, Michael Balle, McGraw-Hill, London, 1994
6. Otamuradov S. Globalashuv va milliy manaviy hafsizlik. T. "O'zbekiston"
7. Karimov I.A. Erishilgan yutuqlarni mustahkamlab, yangi marralar sari izchil harakat qilishimiz lozim. Xalq so'zi gazetasi, 2006 yil, 11 fevral.
8. Qosimova M.S., Xodiev B.Yu., Samadov A.N., Muxitdinova U.S., Kichik biznesni boshqarish. O'quv qo'llanma. -T.: O'qituvchi, 2003.
9. Абдуманнонов Б. М. ИННОВАЦИОННОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В МОДЕРНИЗАЦИИ БАЗОВЫХ ОТРАСЛЕЙ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН //Journal of marketing, business and management. – 2023. – Т. 1. – №. 11. – С. 35-38.
10. Maxsudovich A. B. YER MUNOSABATLARI SOHASIDA KORRUPTION HOLATLARNI BARTARAF ETISH YO 'LLARI //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 119-124.
11. Maxsudovich A. B. RESPUBLIKAMIZDA KADRLAR TAYYORLASH BORASIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN STRATEGIYA //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 125-128.

12. Maxsudovich A. B. RESPUBLIKAMIZ QURILISH TARMOG'IDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH TIZIMINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 90-95.
13. Maxsudovich A. B., Sheraliyevich Y. S. MASOFADAN BANK XIZMATLARI KO'RSATISH MASALALARI //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 8. – С. 11-15.
14. Maxsudovich A. B. QURILISH TASHKILOTLARINING INSON RESURSLARINI BOQSHARISH SALOHİYATINI OSHIRISH //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 135-141.
15. Абдуллаев А., Абдуманнонов Б. ФОРМИРОВАНИЕ МОТИВАЦИОННОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ //Межконф. – 2022.
16. Maxsud A., Maxsudovich A. B., Xamzayevich A. A. QURILISH TASHKILOTLARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH STRATEGIYASI //Journal of marketing, business and management. – 2023. – Т. 2. – №. 1. – С. 45-52.
17. B.B. Rakhmatov Material consumption as an important factor in the management of the regional economy, International Journal of Engineering Mathematics: Theory and Application (Online) 1687-6156 <http://iejemta.com/VOLUME 5 ISSUE 1,100-112>
18. Rakhmatov B.B. RESOURCE SAVING AS A MULTIPLE PROBLEM, International journal of trends in business administration ISSN: 2349-4212 2023 ear Volume 13 issue 1 Universal impact factor 7.828,3-10
19. Odilovich O. A., Umirzokovich T. F., Turdibaevich K. R. Increasing the Efficiency of Higher Education Personnel Training Management in Uzbekistan //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – С. 9251-9264.
20. Турсунов Ф. Цифровая трансформация в экономике //Общество и инновации. – 2021. – Т. 2. – №. 3/С. – С. 133-137.
21. Tursunov F. U., Azizkulov B. K. Rriorities of tourism and ways to increase their attractiveness //Journal of innovations in economy. – 2021. – Т. 4. – №. 5. – С. 4-10.
22. Tursunov F. U. Digital economy and globalization: the importance of digital entrepreneurship development //Journal of innovations in economy. – 2020. – Т. 6. – №. 3. – С. 17-20.
23. Tursunov F. Digital transformation in the economy //Society and Innovations. – 2021. – Т. 2. – №. 3.
24. TURSUNOV F. Small Business and Private Entrepreneurship: Ways of Support and Effective Organization. – 2021.
25. Tursunov F. U., Haydarova S. A. Sifat menejmentida zamonaviy yondashuvlar //Scientific Impulse. – 2022. – Т. 1. – №. 5. – С. 536-537.

26. Турсунов Ф. У., Шарипова М. С. Юқори технологияли корхоналарнинг инновацион ва инвестиция фаолиятининг иқтисодий самарадорлиги //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 3. – С. 30-32.
27. Umirzakovich T. F. KORXONADA STRATEGIK BOSHQARUV TIZIMINI TASHKIL ETISHDA INNOVATSION BOSHQARUV TAMOYILLARIDAN FOYDALANISH //Journal of marketing, business and management. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 96-99.
28. Tursunov F. U., Baxriddinov S. H. R. OLIY TA'LIM MUASSASASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI BOSHQARISHDA MUAMMOLAR //Евразийский журнал академических исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 4. – С. 96-100.
29. Tursunov F. U. IMPORTANCE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN SERVICE FIELD //Экономика и социум. – 2022. – №. 8 (99). – С. 77-79.
30. Турсунов Ф. У., Асророва Ф. А. СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 8. – С. 5-10.
31. Rakhmatov B. B. MATERIAL CONSUMPTION AS AN IMPORTANT FACTOR IN THE MANAGEMENT OF THE REGIONAL ECONOMY //International Journal of Engineering Mathematics (Online). – 2023. – Т. 5. – №. 1.
32. Рахматов Б. Б. ЎЗБЕКИСТОНДА ХОРИЖИЙ ТАЖРИБАЛАР АСОСИДА КЛАСТЕРЛАШТИРИШНИНГ ЙЎНАЛИШЛАРИ //INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM. – 2023. – Т. 3. – №. 28. – С. 150-153.
33. Rakhmatov B. B. METHODOLOGICAL APPROACHES TO POVERTY AND ITS ANALYSIS //British View. – 2022. – Т. 7. – №. 2.
34. Anvarjon F., Bo'riboevich R. B. O'ZBEKISTON SHAROITIDA AGROTURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY INVESTITSİYALARNING ROLI //ZAMONAVIY TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLARI. – 2022. – Т. 1. – С. 109-110.
35. Rakhmatov B. B. et al. Improving Investment Services in the Digital Economy //JournalNX. – С. 117-120. 24. Rakhmatov B. B. et al. Investment in the Territorial Economy is an Important Condition for Providing Public Employment //JournalNX. – С. 112-116.
36. Tangirov A.E. The essence of enterprise management and its organization in the conditions of economic modernization. International Journal of Economy and Innovation | Volume: 46 | 2024 <https://gospodarkainnowacje.pl>
37. Ugli K. B. K. Analysis of Investment Activity of Insurers Operating in the Insurance Market //EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY. – 2023. – Т. 3. – №. 5. – С. 77-84.
38. Karshievna U. D., Khujakulovich K. B. ASSESSMENT OF THE SYNERGY EFFECT IN TOURISM //The American Journal of Management and Economics Innovations. – 2022. – Т. 4. – №. 02. – С. 19-25.
39. Qilichov B. X. et al. Development of the Insurance Market in the Conditions of Innovative Economy //Academic Journal of Digital Economics and Stability.

40. Тангиров А. Э. ЧЎЛ-ЯЙЛОВ ЧОРВАЧИЛИГИДА КЛАСТЕР БОШҚАРУВ ТЕХНОЛОГИЯСИ ВА УНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ //Academic research in educational sciences. – 2022. – №. Conference. – С. 336-341.
41. Tangirov A. ABDURAHMAN JAMI. WHY" BAHORISTAN"? //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. В7. – С. 524-526.
42. Egamovich T. A. DISPARITATION OF PRICES AND ITS SOLUTION //International journal of trends in business administration. – 2022. – Т. 12. – №. 1.
43. UGLI K. B. K. ANALYSIS OF INSURANCE ORGANIZATIONS BY INSURANCE CLASSES //Gospodarka i Innowacje. – 2024. – Т. 46. – С. 181-197.